

SCENARIUSZ ZAJĘĆ SZKOLNEGO KOŁA NAUKOWEGO Z PRZEDMIOTU BIOLOGIA PROWADZONEGO W RAMACH PROJEKTU AKADEMIA UCZNIOWSKA

Temat lekcji „Jak ananas i jabłko wpływają na galaretkę żelatynową i agarową?”

Na podstawie pracy uczniów pod opieką Katarzyny Bender. Opiekunka grupy uczniowskiej uczestniczyła w kursie „Eksperymentowanie i wzajemne nauczanie” w ramach projektu Akademia uczniowska realizowanego przez Fundację Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Fragment podstawy programowej związany z doświadczeniem zawierający treści nauczania określone w wymaganiach szczegółowych (wraz z numeracją):

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

II. Znajomość metodyki badań biologicznych.

Uczeń planuje, przeprowadza i dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne; określa warunki doświadczenia, rozróżnia próbę kontrolną i badawczą, formułuje wnioski; przeprowadza obserwacje mikroskopowe preparatów świeżych i trwałych.

IV. Rozumowanie i argumentacja.

Uczeń interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo-skutkowe między faktami, formułuje wnioski, formułuje i przedstawia opinie związane z omawianymi zagadnieniami biologicznymi.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

I. Związki chemiczne budujące organizmy oraz pozyskiwanie i wykorzystanie energii. Uczeń:

3) wyróżnia podstawowe grupy związków chemicznych występujących w żywych organizmach (węglowodany, białka, tłuszcze, kwasy nukleinowe, witaminy, sole mineralne) oraz przedstawia ich funkcje.

Rekomendacja ekspertki CEO, Agnieszki Choluż:

Eksperyment z galaretkami ma cechy doskonałego eksperymentu do przeprowadzenia z uczniami. Po pierwsze, bardzo ładnie można go zaplanować zgodnie z metodą naukową, realizuje wiele punktów z podstawy programowej, a także ma związek z życiem codziennym. Być może żaden z uczniów nie zauważył komentarza na galaretkach kupowanych w sklepie, że nie powinno się do nich dodawać ananasów. Po wykonaniu eksperymentu będą już wiedzieć, dlaczego tak jest.

Podstawowe pojęcia:

Agar – substancja żelująca, której głównym składnikiem jest trudno przyswajalny przez człowieka cukier galaktoza.

Kolagen – główne białko tkanki łącznej; posiada ono bardzo wysoką odporność na rozciąganie i stanowi główny składnik ścięgien.

Enzymy trawienne.

Proteazy.

Źródło:

Materiały z warsztatów doświadczalnych „Biologia molekularna od kuchni”. Obecnie dostępne na stronie www.biocen.edu.pl pod zakładką „Pomoce Naukowe”, a następnie „Eksperymenty”.

Temat – w formie pytania badawczego lub problemowego:

Jak ananas i jabłko wpływają na galaretkę żelatynową i agarową?

Przykładowe hipotezy zaproponowane przez uczniów:

Owoce w ogóle nie wpływają na galaretkę żelatynową.

Galaretka żelatynowa zmętnieje pod wpływem owoców.

Galaretka agarowa rozpuści się pod wpływem owoców.

Galaretka agarowa pozostanie bez zmian pod wpływem owoców.

OPIS DOŚWIADCZENIA

Zmienne występujące w doświadczeniu:

Jaką zmienną/wielkość będziemy zmieniać (zmienna niezależna)?

- owoc kładziony na galaretkę żelatynową;
- owoc kładziony na galaretkę agarową,

Jaką zmienną/wielkość będziemy mierzyć – obserwować (zmienna zależna)?

- wygląd galaretki żelatynowej;
- wygląd galaretki agarowej.

Czego w naszym eksperymencie nie będziemy zmieniać (zmienne kontrolne)?

Wszystkie galaretki będą stały w tej samej temperaturze, w tym samym oświetleniu. Zarówno galaretka agarowa, jak i żelatynowa, zostaną sporządzone w taki sam sposób, z takiej samej ilości proszku i wody.

Instrukcja do doświadczenia:

Materiały i sprzęty:

Galaretka żelatynowa, galaretka agarowa, 2 plastry ananasa, 2 plastry jabłka, salaterki (6).

Próba badawcza – wersja A:

- Przygotuj 3 salaterki z galaretką żelatynową.
- Pokrój jabłko na plasterki, następnie jeden plasterk połów na salaterkę z galaretką żelatynową.
- Pokrój świeżego ananasa na plasterki i połów na galaretkę żelatynowej w drugiej salaterce.
- Odstaw galaretki na kilka godzin, w temperaturze pokojowej.
- Po kilku godzinach sprawdź efekt.

Próba kontrolna – wersja A:

Trzecią salaterkę pozostaw bez zmian.

Próba badawcza – wersja B:

1. Przygotuj 3 salaterki z galaretką żelatynową.
2. Pokrój jabłko na plasterki, następnie jeden plasterk połów na salaterkę z galaretką agarową.
3. Pokrój świeżego ananasa na plasterki i połóż na galaretkę agarowej w drugiej salaterce.
4. Odstaw galaretki na kilka godzin, w temperaturze pokojowej.
5. Po kilku godzinach sprawdź efekt.

Próba kontrolna – wersja B:

Trzecią salaterkę pozostaw bez zmian.

BHP:

W tym doświadczeniu zarówno materiał, jak i przeprowadzenie doświadczenia jest bezpieczne.

Proponowany sposób dokumentacji uczniowskiej:

Można sporządzić jedną tabelę dla obu eksperymentów. Aby efekt dla uczniów był interesujący, a wnioski ciekawsze należy przeprowadzić oba eksperymenty jednocześnie.

W obu wersjach eksperymentu próbą kontrolną są obie galaretki bez żadnego owocu. W ten sposób sprawdzamy, czy galaretka pozostawiona kilka godzin nie rozpuszcza się „sama z siebie”.

	Galaretka żelatynowa	Galaretka karagenowa/agarowa
jabłko	bez zmian	bez zmian
ananas	rozpuściła się	bez zmian
brak owocu	bez zmian	bez zmian

Propozycja modyfikacji eksperymentu:

Modyfikując ten eksperyment można jako dodatkową próbę zastosować ananas gotowany bądź gotowane kiwi i ułożyć na galaretkę żelatynowej. Czy nadal galaretka zmienia swoją strukturę?

Możemy również przeprowadzić eksperyment, w którym użyjemy proszku do prania z zawartością enzymów (proteazy są obecne w proszkach do prania) lub leku z pankreatyną, który wspomaga trawienie. W ten sposób uczniowie będą mieli szansę sami dojść do wniosku, że substancją, która niszczy strukturę galaretki żelatynowej i jest obecna w ananasie jest enzym trawiący białka.

Dodatkowe informacje dla nauczycieli, którzy chcieliby powtórzyć doświadczenie:

Po przeprowadzeniu eksperymentów zauważamy, iż w świeżym ananasie jest jakaś substancja, która niszczy strukturę galaretki żelatynowej, a nie niszczy struktury galaretki agarowej. W ramach pracy domowej można uczniów zachęcić do sprawdzenia, czym jest żelatyna, a czym agar.

Wybrane załączniki:

Zdjęcie wykonane podczas przeprowadzania doświadczenia:

Galaretki „eksperymentalne” przygotowane przez uczniów.